

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

VOLUME 14 NUMBER 4
FEBRUARY 4, 1983

สถานการณ์โรคหวัดตกโรค 37
กุดทะราดระยะติดต่อ 37
รายงานการสอบสวนโรค 38
ฉบับอีกเล่ม จ.นครสวรรค์

EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

สถานการณ์โรคหวัดตกโรค ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ มกราคม ๒๕๒๖ ได้รับรายงานจาก ๔ จังหวัด รวมป่วย ๕ ราย ตาย ๑ ราย เป็นรายงานจากสงขลา ๔ ราย (อ.เมือง ๓ ราย หาดใหญ่ ๑ ราย) นครราชสีมา ๓ ราย ตาย ๑ ราย (อ.โนนไทย ๒ ราย อ.จักราช ๑ ราย และถึงแก่กรรม เป็นชายไทย อายุ ๓๕ ปี) สมุทรปราการ ๑ รายที่ อ.เมือง และสุราษฎร์ธานี ๑ รายที่ อ.เมือง เช่นกัน ผู้ป่วยทั้งหมดนี้เป็นผู้ป่วยที่มีวันเริ่มป่วยระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ มกราคม ๖ ราย ตาย ๑ ราย ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มกราคม ๒ ราย และอีก ๑ รายมีวันเริ่มป่วยระหว่างวันที่ ๕ - ๑๔ มกราคม เชื้ออหิวาต์ที่ตรวจพบจากผู้ป่วยเป็นชนิด เอลทอร์ อินาบา กุดทะราดระยะติดต่อ (Infectious Yaws)

สืบเนื่องจากรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ ฉบับที่ ๓ หน้า ๓๕-๓๖ ว่ามีรายงานผู้ป่วยกุดทะราดระยะติดต่อ ๖ ราย ที่บ้านญู หมู่ที่ ๖ ต.ไพรวัน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส แล้วนั้น ได้รับรายงานเพิ่มเติมมาว่ามีผู้ป่วยอีก ๒ รายในหมู่บ้านเดียวกันนี้ เป็นเด็กอายุ ๕ และ ๖ ปี ชายและหญิงตามลำดับ โดยเจ้าหน้าที่ของจังหวัดติดตามไปค้นพบผู้ป่วยในหมู่บ้านและตรวจน้ำเหลืองจากแผลโดยวิธี Dark Field Illumination พบเชื้อ *Treponema pertenue* ทั้ง ๒ ราย ผู้ป่วยทั้ง ๘ ราย ทาง จ.นราธิวาสได้ให้การ รักษาด้วยยาไดออกซิน เพนนิซิลลิน รายละ ๑.๒ ล้านยูนิตแล้ว ปรากฏว่าได้ผลดีทุกราย นอกจากนี้ยังได้ฉีดยาดังกล่าวให้แก่ Household contacts (เฉพาะรายที่เป็นเด็ก) อีก ๑๒ ราย และได้กำหนดออกไปเฝ้าระวังสำรวจผู้ป่วยรายใหม่อย่างใกล้ชิดเป็นระยะ ๆ อีกอย่างน้อย ทุก ๑๕ วันอีกด้วย จนแน่ใจว่าไม่มีผู้ป่วยรายใหม่อีกต่อไป

ผู้รายงาน เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส

หมายเหตุ ในกรณีที่มีผู้ป่วยกุดทะราดระยะติดต่อเกิดขึ้น นอกจากผู้ป่วยจะได้รับการรักษา โดยทันทีแล้ว ผู้สัมผัสโรคทุกคนภายในบ้านของผู้ป่วยจะต้องได้รับการฉีดยาป้องกันด้วย และ

ถ้าเป็นไปได้ ผู้สัมผัสที่อยู่ในห้องเรียนเดียวกันกับผู้ป่วยก็ควรจะได้รับการศึกษาป้องกันด้วยเช่นกัน สำหรับในการเฝ้าที่บ้านภู หมู่ที่ ๖ ต.ไพรวัน อ.ตากใบ มีผู้ป่วยถึง ๘ ราย เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบควรจะเข้าไปตรวจหาผู้ป่วยรายใหม่หลังจากรักษาผู้ป่วยรายสุดท้ายแล้ว ๑๕ วัน ๑ เดือน และ ๓ เดือน หรือจนแน่ใจว่าไม่มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้น

รายงานการสอบสวนโรคตับอักเสบ จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. ๒๕๒๕

จากรายงานการเกิดโรคตับอักเสบ จ.นครสวรรค์ ซึ่งได้เสนอในรายงานประจำเดือนกรกฎาคม (Vol. 13 No. 7) แล้วนั้น ในเดือนตุลาคมได้ตรวจสอบตัวเลขย้อนถึงเดือนมกราคม ๒๕๒๕ พบว่ามีผู้ป่วยโรคตับอักเสบใน จ.นครสวรรค์ทั้งสิ้น ๑๔๑ ราย เริ่มมีผู้ป่วยมากผิดปกติตั้งแต่กรกฎาคมถึงตุลาคม รวมผู้ป่วยในช่วง ๔ เดือนหลัง ๑๒๖ ราย ผู้ป่วยครึ่งหนึ่งมีอายุ ๑๐-๒๐ ปี ผู้ป่วย ๔๔% มาจาก อ.เมือง, ๑๘% มาจาก อ.บรรพตพิสัย, ๔% ที่เหลือกระจายอยู่ในอำเภออื่น ๆ ๔ อำเภอ

กองระบาดวิทยาได้ส่งแพทย์จากโครงการฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยาไปร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ทำการสอบสวนในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๒๕ โดยได้รับความช่วยเหลือทางห้องปฏิบัติการจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร

การสอบสวนขั้นแรกได้รวบรวมข้อมูลผู้ป่วยจากโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ คลินิกแพทย์ และโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมือง ได้ผู้ป่วยรวม ๒๕๒ ราย ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (๖๑%) มีอายุระหว่าง ๑๐-๒๐ ปี ชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน จำนวนผู้ป่วยเริ่มสูงอย่างชัดเจนตั้งแต่เดือนกรกฎาคม และยังคงสูงอยู่ถึงเดือนตุลาคม เริ่มลดลงเล็กน้อยในเดือนพฤศจิกายน ผู้ป่วยที่มีประวัติติดเชื้อ ทำฟัน หรือรับเลือดก่อนป่วยมีเพียงเล็กน้อย ผู้ป่วย ๔๒% มีภูมิลำเนาอยู่ใน จ.นครสวรรค์ ในจำนวนนี้ ๑๘๔ ราย (๔๓%) มาจาก อ.เมือง สำหรับผู้ที่อาศัยในเขต อ.เมือง ส่วนใหญ่มาจาก ต.ปากน้ำโพ (๔๕ ราย) และ ต.นครสวรรค์ตก (๔๗ ราย) อัตราป่วยในตำบลทั้งสองเป็น ๑๐๘ และ ๖๐๒ ต่อแสน ตามลำดับ

สำหรับผู้ป่วยใน ต.นครสวรรค์ตก ๗๔% อาศัยอยู่ในบ้านหมู่ที่ ๔ และ ๑๐ การทดสอบทางสถิติพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างสำคัญระหว่างการป่วยกับการอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ($\chi^2 = 67$ $P < 0.001$) และสัมพันธ์กับการอยู่ในเขตจ่ายน้ำประปา ($\chi^2 = 77$ $P < 0.001$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ผู้ป่วยเรียนอยู่

ได้เก็บตัวอย่างเลือดจากผู้ป่วยที่มีประวัติป่วยตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา รวม ๘๔ ราย ตรวจหา HBsAg, Anti HBe และ Anti HAV โดยวิธี RIA ปรากฏว่า เป็น recent HAV infection 60%, HBV infection 8%, HBV carriers 7%

สรุปได้ว่าการระบาดของโรคตับอักเสบชนิดรุนแรงเกิดจาก Hepatitis A virus ซึ่งปกติติดต่อทางอาหาร น้ำ หรือการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย

การศึกษาหาแหล่งแพร่และวิธีการแพร่เชื้อทำในเขต ต.นครสวรรค์ตก ซึ่งมีอัตราป่วยสูงสุด พบว่าในจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด ๕๑ ราย ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียน ๔๔% กินอาหารเข้าซึ่งทำเองที่บ้าน ๘๖% กินอาหารกลางวันที่โรงเรียน และ ๙๐% กินอาหารเย็นที่บ้าน ไม่พบแหล่งอาหารร่วม ประวัติน้ำดื่มพบว่า ๙๐% ดื่มน้ำประปา ในจำนวนนี้ ๘๙% ไม่ดื่มก่อนดื่ม ๒๕% ของผู้ป่วยที่มีน้ำประปาใช้ดื่มที่บ้านด้วย

การสำรวจบริเวณที่อยู่อาศัยพบว่า ๓๒% มีการระบายน้ำไม่ดี มีน้ำเสียขังบริเวณบ้าน ๑๘% มีท่อน้ำประปาจมในน้ำเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน และพบบ้านผู้ป่วย ๒ หลัง มีการรั่วไหลของถังส้วมติดต่อกับทางระบายน้ำเสียซึ่งมีท่อประปาจมอยู่ สภาพที่เป็นปัญหาดังกล่าวพบอยู่หนาแน่นบริเวณศูนย์การค้า หมู่ที่ ๑๐ ต.นครสวรรค์ตก ซึ่งพื้นที่เป็นที่ต่ำริมหนองน้ำ น้ำเสียระบายออกไม่สะดวก

การตรวจสอบเส้นทางจ่ายน้ำประปาพบว่าถังจ่ายน้ำอยู่บนเขา ส่งน้ำผ่านท่อกระจายไปในเขตที่อยู่อาศัย ท่อสายใหญ่ที่นำน้ำมาบ้านหมู่ที่ ๑๐ จะมีส่วนที่จมอยู่ในคูน้ำเสีย ข้างศูนย์การค้า และท่อสายนี้จะนำน้ำต่อไปยังบ้านหมู่ที่ ๔ ซึ่งมีอัตราป่วยสูงเช่นเดียวกัน

การสอบถามผู้ที่ทำการประปาพบว่าความดันในท่อประปาตกเป็นครั้งคราวเนื่องจากกระแสไฟฟ้าหยุด และการเติมคลอรีนมักไม่สม่ำเสมอ

การตรวจสอบปริมาณคลอรีนที่เหลือในน้ำประปาจากสถานที่ต่าง ๆ ๗ แห่งพบว่าปริมาณคลอรีน ๐.๓ ppm. ๑ แห่ง, ๐.๒ ppm. ๒ แห่ง และไม่พบคลอรีน ๔ แห่ง การตรวจการปนเปื้อนของ coliform bacteria ในน้ำประปาจากสถานที่ต่าง ๆ ๕ จุด ตั้งแต่ส่วนต้นถึงส่วนปลายของเส้นทางจ่ายน้ำ ไม่พบการปนเปื้อนในส่วนต้นของท่อจ่าย แต่มีการปนเปื้อนอย่างมากจาก ๓ จุดในส่วนกลางถึงส่วนปลายของท่อจ่าย ซึ่งอยู่บริเวณหมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๔ (MPN 105-730/100 ml.)

สรุปได้ว่า การระบาดของโรคตับอักเสบใน อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ครั้งนี้เกิดจาก Hepatitis A virus การป่วยมีความสัมพันธ์กับการอยู่ในเขตจ่ายน้ำประปา พบแหล่งที่สามารถแพร่โรค (potential source) ในบริเวณหมู่ที่ ๑๐ ต.นครสวรรค์ตก ซึ่งสภาพที่อยู่อาศัยเอื้ออำนวยต่อการที่เชื้อจากอุจจาระของผู้ป่วยจะรั่วไหลสู่ท่อน้ำเสีย และรั่วซึมเข้าสู่ท่อน้ำประปาซึ่งจมอยู่ในน้ำเสียหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความดันในท่อน้ำประปาตกบ่อย ๆ และมีการใช้น้ำอย่างแพร่หลาย การตรวจน้ำประปายืนยันว่าปริมาณคลอรีนในน้ำ

ไม่เพียงพอ มีการรั่วของท่อและมีการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียจากภายนอกเข้าสู่ท่อประปา
ผู้รายงาน :- รพ.สวรรค์ประชารักษ์, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์, The Armed Forces Research Institute of Medical Sciences, โครงการฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

รายงานโรคติดต่ออันตราย จาก Weekly Epidemiological Record No.4 ฉบับวันที่ ๒๘ มกราคม ๑๙๘๓ ของ WHO มีดังนี้

อหิวาตกโรค

เอเชีย	ป่วย	ตาย	แอฟริกา (ต่อ)	ป่วย	ตาย
มาเลเซีย ๑๖-๒๒ มค.	๑๖	๒	ทันซาเนีย ๒๑-๒๗ พย.	๑๘๙ r*	๑๙ r*
แอฟริกา	ป่วย	ตาย	๒๘ พย.- ๔ ธค.	๓๔๘	๒๗
ชาอีร์ ๒๔-๓๐ ธค.	๖๔๐	๑๒	๕-๑๑ ธค.	๑๕๒	๑๓
๑๗-๒๓ ธค.	๒๙๓	๑๑	๑๒-๑๘ ธค.	๑๐๑	๑๔
			๑๙-๒๕ ธค.	๑๑๐	๑๐
			๒๖ ธค.- ๑ มค. ๑๙๘๓	๑๙๗	๑๑

* r = ขอแก้ไขรายงานใหม่

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
ประเทศไทย โทร.๒๕๒๑๘๘๗, ๒๕๒๕๘๒๔

DIVISION OF EPIDEMIOLOGY
OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY FOR
PUBLIC HEALTH, MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
BANGKOK 10200, THAILAND